

Ta skromni in po svoje nenavadni pater Stanislav Škrabec je svoje razprave pisal na poljuden, vsem razumljiv način.

Bil je vnet zagovornik maternega jezika. O tujkah je menil, da so nepotrebne, zato jih je neusmiljeno preganjal. Prepričan je bil, da Slovenci svoj jezik in sebe premalo cenimo. Z vsem srcem je veroval:

»Naša slovenščina je eden najlepših jezikov na svetu.«

Omeniti velja tudi njegov poskus svetovnega jezika 'evlalija' (blagglasna). Hotel je ustvariti jezik, ki ne bi bil babilonska mešanica, ampak pravi kulturni jezik (zdaj uveljavljeni esperanto se mu je zdel trd in zmrcvarjen).

Pater Stanislav Škrabec se je z jezikoslovjem ukvarjal 58 let. Ko je leta 1915 moral zapustiti Kostanjevico in svojo bogato knjižnico, je v Ljubljani vse do svoje smrti 6. oktobra 1918 urejal in dopolnjeval svoje jezikoslovne spise.

Doprni kip p. Stanislava Škrabca v Novi Gorici
vir: www.skrabceva-domacija.com

POMEMBNEJŠI OBLETNICI V LETU 2018

V letu 2018 bomo poleg Škrabčeve stote obletnice smrti obeležili tudi stoto obletnico smrti velikega slovenskega književnika Ivana Cankarja in 140. obletnico rojstva slovenskega pesnika, dramatika in prevajalca Otona Župančiča.

Ivan Cankar
vir: www.slovenska-biografija.si

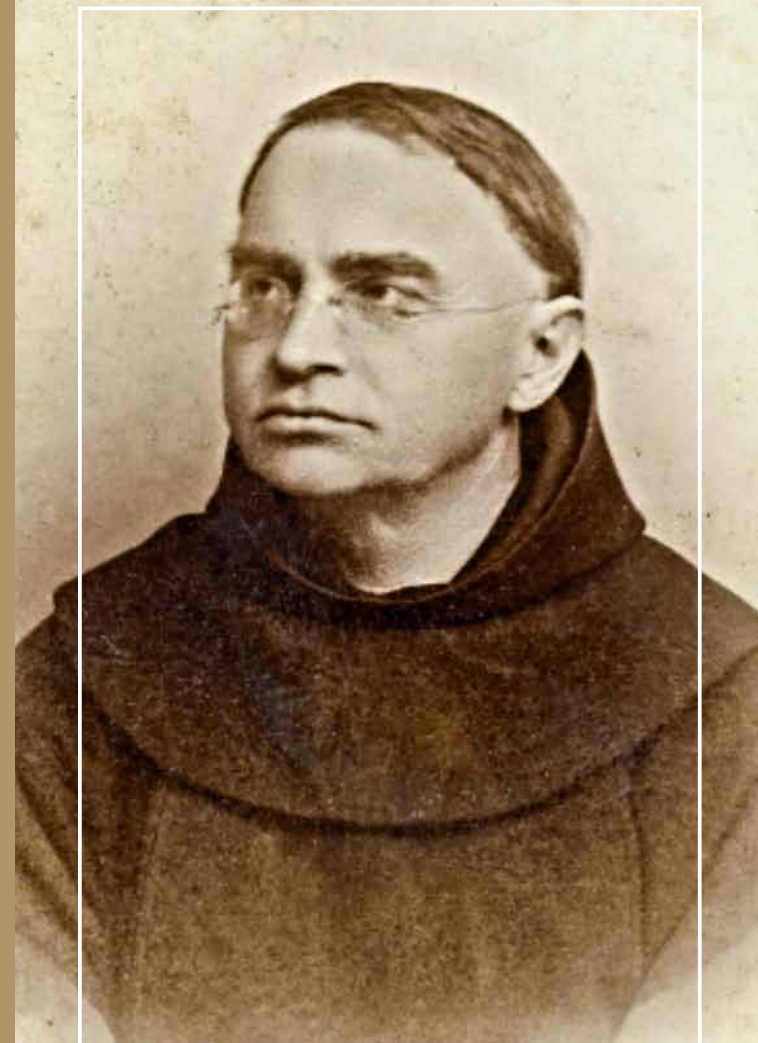
Oton Župančič
vir: www.m.lokalno.si

VIRI IN LITERATURA

Čuk, Silvester, p. *Stanislav Škrabec*, Ognjišče (1994) 1.
Lokar, Danilo, *Samostan*, Leto osemnajsto, Ljubljana 1960.

Pripravile: Svetlana Bušan, Tadeja Karl, Majda Rusjan
Naklada: 1500
Oblikovanje in tisk: Mako R d. o. o.
Odgovorna oseba: mag. Primož Hvala Kamenšček

Nova Gorica, marec 2018
Frančiškanski samostan Kostanjevica Nova Gorica

P. STANISLAV ŠKRABEC
1844–1918

Ob 100. obletnici smrti

p. Stanislav Škrabec kot mlad profesor
vir: www.samostan-kostanjevica.si

Malokdo ve, da je bil naš največji jezikoslovec – slovenist 19. stoletja frančiškanski pater Stanislav Škrabec. Ta učeni mož je utemeljitelj slovenskega pravorečja, pravil, ki določajo in predpisujejo glasove in naglas knjižnega jezika.

Čut za lepoto jezika mu je bil najbrž dan že v zibelko: tekla mu je v tistem kotičku naše domovine, ki nam je dala Trubarja, pisca prve slovenske knjige, pa taka mojstra besede kot sta Levstik in Jurčič. Rodil se je 7. januarja 1844 v Hrovači pri Ribnici kot prvorojenec kmečki družini.

Škrabčeva domačija
vir: www.skrabceva-domacija.com

Po ljudski šoli v Ribnici in gimnaziji v Ljubljani je stopil v frančiškanski red. Krstno ime Anton je zamenjal z imenom Stanislav in mu delal čast z vzornim redovniškim življenjem pa tudi s svojim znanstvenim delom.

Mašniško posvečenje je prejel leta 1867. Nato je nekaj let poučeval grščino, nemščino in slovenščino na ugledni frančiškanski gimnaziji v Novem mestu. V letih od 1870 do 1873 je v Gradcu študiral klasično in slovansko jezikoslovje ter leta 1876 opravil profesorski izpit.

Že od leta 1873 je poučeval na frančiškanski gimnaziji na Kostanjevici pri Gorici, kjer je ostal celih 42 let – vse do leta 1915, ko se je zaradi bližine fronte med prvo svetovno vojno moral umakniti v Ljubljano.

Spominska plošča p. S. Škrabcu ob vhodu v samostan
vir: www.samostan-kostanjevica.si

Vir: Matjaž Žbontar, p. Stanislav Škrabec, oče slovenske fonetike
vir: www.napovednik.com

Na Kostanjevici je poučeval slovenščino, hrvaščino, nemščino, latinščino in grščino ter se hkrati zavzemal za pravilno izreko med sobrati in učenci, celo pri šolski spovedi.

Danilo Lokar (zdravnik, pisatelj) je v noveli *Samostan* zapisal naslednjo duhovitost:

Nekoč se je zgodilo nekaj smešnega. Tuj dijak je hotel govoriti pri šolski spovedi izbrano in rabil za pretekli čas glagola kleti 'sem kolnil' namesto 'sem klel'. Spovednik je bil znameniti jezikoslovec. V spovednici je nastalo glasno prerekanje. Pater je v znanstveniški vnemi pozabil na spoved in načel jezikoslovni prepir.

»Od kod si doma?« je vprašal.

»S Podgore.«

»Kaj govore v tvoji vasi tako?!«

Molk.

»Brici ne govore tako.«

Okrog spovednice se je nabralo krdelo in poslušalo. Spovednik je govoril vse glasneje in nazadnje – spoved je bila kakor pozabljena – nepričakovano srdito vstal in z otepajočo kretnjo odšel. V odhajanju je momljal:

»Brici ne govore tako.«

V svoji samostanski sobici na Kostanjevici, ki je bila prava mala knjižnica, je razmišljal in pisal o jezikoslovnih vprašanjih, za katera se je zanimal že kot dijak.

Pozornost je zbudil z razpravo **O glasu in naglasu našega knjižnega jezika v izreki in pisavi**.

»Naš pravopis, znanstveni, kaker tudi vsakdanji, mora biti, če hočemo, da bo vreden tega imena, z g o d o v i n s k o - f o n e t i č e n ... Podlaga pravopisu ima biti zgodovinsko opravičena izreka.« Toda izreka je po raznih krajih različna.

Ravno tako tudi stara slovenščina ne more biti podlaga našemu književnemu jeziku. »Pri nas ne gre pisati smijal (nam.: smejal), kaker so začeli neketeri, ki našo novo slovenščino po vsi sili na staroslovenska kopita nategujejo.«

Ko je prišel na Kostanjevico, je nekaj jezikoslovnih spisov objavil v goriški Soči, druge pa na platnicah verskega mesečnika **Cvetje z vertov sv. Franciška**. Ta skromni listič je izhajal v 3000 izvodih (od 1880 do 1915 v Gorici, nato do 1918 v Kamniku).

